

Het maakt uit wat je doet!

Katja Brooijmans, Den Bosch 21 april 2020

Het begon allemaal 7 jaar geleden met een goed idee. Het lokale netwerk in Den Bosch moest sterker, krachtiger, groter, dieper – iets! In een Europees project hadden zich een aantal koplopers verzameld: Wittering.nl, 't Schrijverke, KW1c, Bossche Vakschool, JB college, de gemeente en Jong Ondernemen. Het project heette HELP; een afkorting van Holistic Entrepreneurial Learning Pathways. We reisden af naar Bulgarije, Spanje, Zweden en Oostenrijk om bij elkaar in de keuken te kijken. We zochten naar een holistisch perspectief op ondernemend leren. Eenmaal het project afgesloten wil je ook verder met de inzichten. Maar hoe? Dat is Ondernemend Onderwijs geworden vanuit het idee dat je:

1. Zorgt voor een werkstructuur waarin alle partijen zijn betrokken: studenten en leerlingen, docenten, besturen, ouders, overheid en ondernemers;
2. Zorgt voor ruimte zowel letterlijk als figuurlijk. Het gebouw waarin je werkt moet erop zijn voorbereid en ook besturen moeten vrijheid voor invulling van lessen en activiteiten bieden;
3. Zorgt dat je het eens bent over de competenties waar het om gaat alsook over de route daarnaartoe!;
4. Echte verantwoordelijkheden in de leeromgeving niet alleen virtueel vormgeeft;
5. Zorgt voor een monitoringssysteem waar de student wat aan heeft gedurende z'n hele carrière. Valideer alle leerervaringen, zorg dat het interactief en makkelijk werkt en gebruikt kan worden in een Europese context.

Nou – dus –de leerling centraal!

Een kunstenaar heeft eens opgeschreven:

Het maakt wel uit wat je doet.

Het maakt niet uit wat je doet.

Dat was zijn basis. Deze ogenschijnlijke tegenstelling vind ik inspirerend. Het geeft voor mij de kracht aan van waaruit je kunt denken. Elke stap is er een. Het maakt zeker uit wat je doet – als je maar iets doet. Het maakt niet uit wàt je doet – want elke stap is er een ook al is deze klein.

Voor mij past dit heel erg bij Ondernemend Onderwijs. Dat klinkt misschien gek maar in de samenwerking met Margo (van den Oord, Programmaleider OO'sH, red.) konden we uren praten en overleggen. Uiteindelijk was elke route, elke afslag, elk idee er een waar we mee aan de slag gingen. Ieder vanuit eigen kennis, kunde, netwerk en expertise. De week erop kwamen we weer bij elkaar en praatten weer uren. Vaak met lunch. Het waren geen werkbijeenkomsten met een afvinklijst of actielijst. Maar activiteiten werden wel ondernomen en acties werden wel uitgezet. Deze associatieve manier van werken waarbij er ruimte was om los van bestaande structuren te denken, heeft veel gebracht. Zeven jaar lang is het de motivatie geweest om te blijven nadenken over hoe innovatieve ideeën vorm konden krijgen en hoe we mensen, leerlingen, docenten en studenten verder konden helpen. Het ging altijd ergens heen.

Het proces is ook belangrijker dan het resultaat in mijn ogen. Met Ondernemend Onderwijs hebben we dat ook steeds als basis gehad. Als er zich een idee of project aandiende keken we vooral naar de

leerling. Krijgt die door de uitvoering van dit idee meer kansen om ondernemend te zijn? Krijgt de leraar of docent meer kans om ondernemend te kunnen zijn of de leerling daarin te begeleiden?

Dat die manier van werken uiteindelijk zal leiden tot mensen die kansen zien en die ook benutten levert dan vervolgens weer mensen op die zich om hun omgeving bekommeren, zichzelf kunnen ontwikkelen en ontplooiën en op die manier bijdragen aan een ondernemende samenleving.

Ondernemendheid betekent niet een bedrijf starten. Dat is absoluut niet waar ondernemend onderwijs over gaat. Dat verschil uitleggen tussen ondernemendheid en ondernemerschap heeft tijd gekost. De in onze ogen 'juiste' betekenis was bij iedereen wel latent aanwezig maar de vertaling naar onderwijs was er niet. En via allerlei routes en wegen zijn er steeds manieren ontstaan.

Het bedrijfsleven betrekken was ook een lastige. Want onderwijs en ondernemers praten maar moeilijk met elkaar. Het is ook wel te begrijpen. Een stageplek alleen op woensdag tussen 15 en 17 en dan volledig begeleid, tja dat is niet de manier waarop ondernemers hun toekomstige werknemers zouden willen scouten. Het komt ook niet altijd uit. En als het niet op donderdagochtend tussen 10 en 13 kan – tja dan maar niet. Zo simpel was het soms en ook zo moeilijk.

Ik vond het leukste wel om dit soort van open deuren te ontdekken en open te trappen. Dat maakte ook dat ik begrip kon hebben voor beide kanten van de zaak. De kant van de overheid begreep ik natuurlijk van huis uit al. De formele, meer bureaucratische kanten van dit proces maakten het soms nog lastiger voor scholen en ondernemers om ondernemendheid te stimuleren. Wat levert het nou op en waarom zou de overheid dit moeten subsidiëren?

Tja als je niks doet, gebeurt er misschien wel iets maar dan zie je het niet. En wilde je niet een ondernemende samenleving waarin burgers zich om elkaar bekommeren en voor zichzelf kunnen zorgen? Als je dat welbevinden belangrijk vindt, is subsidie om deze ontwikkeling te stimuleren en aan te geven dat je daar als overheid geld voor over hebt en een partner in wilt zijn, van groot belang. Een overheid heeft vooral subsidie als middel. De kwaliteit die het uiteindelijk oplevert daar kan een wethouder zich mee profileren.

Van belang is het dus wel om die kwaliteit te monitoren. Daar maak je afspraken over. Dat bepaalt je marktwaarde, dat bepaalt of scholen met je in zee willen. Of bedrijven de werkwijze interessant genoeg vinden om aan te haken. Dat bepaalt ook of de subsidie blijft. Het een heeft met het ander te maken. En mensen die het doen zijn daarin van zo onmetelijk groot belang dat ik daar weer op uit kom.

Dus – Margo, het was een fantastische periode van 7 jaar waarin wij samen aan de basis stonden van wat nu een lerend netwerk is dat doorgaat en waarin wij niet de enigen zijn die het begrijpen.

En! Als ik niks had gedaan – was dit allemaal niet gebeurd. Dus – ja het maakt uit wat je doet!

Den Bosch, 21 april 2020

Katja Brooijmans

Bij haar afscheid van de gemeente Den Bosch en van 7 jaar Ondernemend Onderwijs sH